

שאלות תרגול לבחינת הבגרות באזרחות- עולים חדשים בהתאם לכלי עזר תשע"ח- תשע"ט

1. עקרונות זכויות במשטר הדמוקרטי

- א. הסבר מהי אפליה פסולה.
- ב. הסבר מה הן זכויות האדם ומה חשיבותן במדינה דמוקרטית .
- ג. קרא את הקטע שלפניך וענה על שתי השאלות שאחריו :
 בנק ישראל הנפיק (הוציא) סדרה חדשה של שטרות כסף. בכל אחד מהשטרות החדשים ערך השטרות מודפס במספרים גדולים, לעומת השטרות הרגילים. המטרה היא לשפר את היכולת של העיוורים ולקויי ראייה אחרים (אנשים המתקשים לראות ברור) להבחין (להבדיל) בין השטרות השונים. (מתוך בגרות חורף תשע"ה שאלה 17)
 - הסבר את הזכות לשוויון.
 - הסבר כיצד הזכות לשוויון באה לידי ביטוי בקטע.

2. עקרונות הדמוקרטיה

- א. הסבר את עקרון הפלורליזם.
- ב. הסבר הבדל אחד בין דמוקרטיה ישירה ודמוקרטיה עקיפה.
- ג. קרא את הקטע שלפניך וענה על שתי השאלות שאחריו :
 אומנים מתחומים (נושאים) שונים כמו ציור וצילום, ארגנו תערוכה (אקספוזיציה) של היצירות שלהם, ובה הם מציגים מסר (רעיון) של אהבת האדם, של קבלת האחר ושל כבוד לשונה בכל מקום בעולם. הם גם פנו למנהיגים בעולם כדי שיעבירו מסרים (רעיונות) אלה וימנעו פגיעה בבני אדם. (מתוך בגרות קיץ תשע"ד, שאלה 17)
 - הסבר את הזכות לחופש הביטוי.
 - הסבר כיצד הזכות לחופש הביטוי באה לידי ביטוי בקטע.

3. הרשות השופטת

- א. הסבר את מבנה מערכת המשפט בישראל.
- ב. ציין שתי דרכים המבטאות את אי תלותה של הרשות השופטת במדינת ישראל .
- ג. קרא את הקטע וענה על שתי השאלות שאחריו :
 משרד התחבורה בברזיל קבע הוראות חדשות להגיי מוניות. הוראה אחת אוסרת (אסור) על נהגי מוניות לשוחח (לדבר) על ענייני כדורגל עם הנוסעים, הסיבה היא שלפעמים השיחה הזאת גורמת לאלימות בזמן הנסיעה במונית, בין הנהג לנוסעים בה. ההוראה ממשרד התחבורה קובעת שנהג מונית שלא יכבד אותה יישפט וישלם קנס. (מתוך בגרות קיץ תשע"ו שאלה 2)
 - הסבר את עקרון שלטון החוק.
 - הסבר כיצד עקרון שלטון החוק בא לידי ביטוי בקטע.

4. זכויות טבעיות

- א. הסבר מהי התנגשות בין זכויות.
- ב. ציין הבדל אחד בין זכויות האדם וזכויות האזרח.
- ג. קרא את הקטע וענה על שתי השאלות שאחריו :
- אחד העיתוננים פרסם שראש עיר בישראל עבר על החוק. לפי הפרסום בעיתון, ראש העיר העביר על שמו מכונית שהיתה שייכת לעירייה, מבלי לשלם עבורה (עליה). ראש העיר תבע את עורך העיתון בבית המשפט וטען (אמר) שהפרסום אינו נכון ופוגע במעמד שלו. ראש העיר טען (אמר) שהוא קנה את המכונית ושילם עבורה, לכן מה שכתוב בעיתון אינו האמת.
- (מתוך בגרות חורף תשס"ט שאלה 2) .
- הסבר את הזכות לכבוד.
- הסבר כיצד הזכות לכבוד באה לידי ביטוי בקטע.

5. הרשות השופטת

- א. ציין את שלוש ערכאות המשפט הקיימות בישראל והסבר מדוע חשוב שיהיו שלוש ערכאות.
- ב. הסבר את עקרון שלטון החוק והסבר כיצד הוא בא לידי ביטוי ברשות השופטת.
- ג. קרא את הקטע וענה על שתי השאלות שאחריו :
- בכנסת התקבל חוק המחייב את לשכת עורכי הדין לתת סיוע (עזרה) משפטי ללא תשלום למי שזכאי (מגיע לו) לכך. כותבי החוק טענו (אמרו) שחוק זה יאפשר להגדיל את הסיכויים של מי שנפגע לתבוע (לבקש מבית המשפט) זכויות המגיעות לו, או להגן על עצמו מפני תביעות פליליות או אזרחיות נגדו. (מתוך בגרות קיץ תשע"א שאלה 17)
- הסבר את הזכות להליך הוגן.
- הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

6. מדינת ישראל- מדינה יהודית

- א. הסבר שלוש דרכים בהן בא לידי ביטוי הקשר בין יהודי התפוצות (דיאספורה) למדינת ישראל.
- ב. הסבר את הויכוח בנושא הגדרת מיהו יהודי הבא לידי ביטוי בחוק השבות.
- ג. קרא את הקטע וענה על שתי השאלות שאחריו :
- מספר בני משפחה ממדינה באמריקה הלטינית ביקשו לעלות לישראל. בבקשתם לעלות לארץ הם טענו (אמרו) שהסבא היה יהודי, והציגו אישורים ומסמכים (דוקומנטים) המראים זאת. משרד הפנים קיבל את בקשתם ואפשר למשפחה לעלות לארץ. (מתוך בגרות קיץ תשע"ו שאלה 16).
- הסבר את חוק השבות.
- הסבר כיצד חוק השבות בא לידי ביטוי בקטע.

7. מדינה יהודית

- א. הסבר מהו הסדר הסטטוס קוו וציין שני נושאים שהוסדרו בו.
- ב. הסבר כיצד דגל המדינה מבטא את האופי היהודי של מדינת ישראל.
- ג. קרא את הקטע וענה על שתי השאלות שאחריו:
- אדם החי בחוץ – לארץ גילה שסבא שלו היה יהודי. למרות שהוא לא יהודי, הוא התחיל להתעניין בתולדות (היסטוריה) של העם היהודי ובתרבותו, וחשב לעבור לגור בישראל. הוא פנה לשגרירות ישראל במדינה בה הוא חי, כדי לבדוק אם יוכל לבוא לישראל ולחיות בה. בשגרירות נאמר לו שלפי חוק האזרחות בישראל הוא זכאי (יכול לקבל) לאזרחות, ולכן יוכל לבוא ולגור בישראל.
- (מתוך קיץ תשס"ח בגרות שאלה 17)
- הסבר את חוק השבות.
  - הסבר כיצד חוק השבות בא לידי ביטוי בקטע.

8. בחירות

- א. הסבר מדוע חשוב לקיים בחירות במדינה דמוקרטית.
- ב. הסבר שני הבדלים בין משטר פרלמנטרי לבין משטר נשיאותי.
- ג. קרא את הקטע וענה על שתי השאלות אחריו:
- חוק חדש בצרפת קובע שחלק מחברי הפרלמנט הצרפתי יהיו אזרחים צרפתיים הגרים במדינות אחרות. כמה אזרחים צרפתיים החיים בישראל הציגו את מועמדותם, וטענו (אמרו) כי אם ייבחרו הם יפעלו בפרלמנט כדי לחזק את הקשר בין צרפת לישראל, ויפעלו למען הבוחרים שלהם.
- (מתוך בגרות קיץ תשע"ד שאלה 16).
- הסבר את התנאי - כלליות הבחירות במדינה דמוקרטית.
  - הסבר כיצד תנאי יסוד זה לבחירות דמוקרטיות בא לידי ביטוי בקטע.

9. הרשות המבצעת - הממשלה

- א. הסבר מהי ממשלה קואליציונית.
- ב. הסבר שתי דרכים בהן הכנסת יכולה לבקר את עבודת הממשלה.
- ג. קרא את הקטע וענה על שתי שאלות אחריו:
- פקיד שעבד באחד ממשרדי הממשלה גנב כסף מקופת המשרד עליו הוא אחראי. כשגילו את המעשה דרש אחד מחברי הכנסת שהשר האחראי על המשרד יסביר לכנסת מה קרה במשרדו. חבר הכנסת טען שהשר צריך להתפטר ולעזוב את משרדו. (מתוך בגרות חורף תשס"ח שאלה 18)
- הסבר את המושג אחריות מיניסטריאלית.
  - הסבר כיצד אחריות זו באה לידי ביטוי בקטע זה.

10. הרשות השופטת

- א. ציין והסבר שני תפקידים/סמכויות של בית המשפט השלום.
- ב. ציין והסבר את תפקידיו של בית המשפט העליון
- ג. קרא את הקטע וענה על שתי שאלות אחריו:
- אישה עיוורת (לא יכולה לראות), הנעזרת בכלב נחייה (כלב שעוזר לעיוורים להגיע לכל מקום), הגיעה למסעדה וביקשה לשבת בה. בעל המסעדה טען (אמר) שאסור להכניס בעלי חיים למקום, והציע לאישה לשבת על הספסל מחוץ למסעדה. האישה טענה (אמרה) שהצעה זו פגעה בה, ולכן החליטה לעזוב את המקום. האישה החליטה שהיא תפנה לבית המשפט בטענה שבעל המסעדה פגע בה, ולכן דורשת ממנו פיצוי כספי (תשלום על נזק שנגרם לו). בית המשפט ציין כי בעל המסעדה יהיה חייב לפצות אותה. (מתוך בגרות קיץ תשע"ו שאלה 17).
- הסבר את עקרון שלטון החוק.
- הסבר כיצד עקרון שלטון החוק בא לידי ביטוי באירוע.

11. עקרונות הדמוקרטיה

- א. הבא שתי דוגמאות מהכרזת העצמאות המוכיחות שמדינת ישראל תהיה מדינה דמוקרטית.
- ב. ציין והסבר שתי זכויות אדם.
- ג. קרא את הקטע וענה על שתי שאלות אחריו:
- בעל חנות אסר על קופאיות העובדות בחנותו לשבת במהלך העבודה. לדבריו, הוא מאמין שאם הקונים הבאים לחנותו יזכו ליחס של כבוד, הם יחזרו לקנות בה, ויחס כזה אפשר להעניק (לתת) רק כאשר הקופאית עומדות.
- הקופאיות פנו לבית המשפט שבטענה שהאיסור של בעל החנות מנוגד לחוק. בית המשפט קבע שלפי החוק יש לאפשר לכל עובד לעבוד בישיבה, אם עבודתו אינה נפגעת בשל כך. לכן, מכיוון שהקופאיות יכולות לעבוד בישיבה בלי שעבודתם תיפגע, בעל החנות חייב לאפשר להן לשבת. (מתוך בגרות אוגוסט תשס"ח שאלה 18)
- הסבר את עיקרון שלטון החוק.
- הסבר כיצד עיקרון שלטון החוק בא לידי ביטוי בקטע.

12. פיקוח וביקורת על השלטון

- א. הסבר את המושג- דמוקרטיה ישירה.
- ב. הסבר את תפקידו של מבקר המדינה.
- ג. קרא את הקטע וענה על שתי השאלות אחריו:
- בתוניסיה, לפני מספר שנים, השתתפו אלפי אזרחים בהפגנות בדרישה להחליף את השלטון במדינה ולהקים בה משטר דמוקרטי.
- אנשים מתחום התקשורת טענו (אמרו) כי לרשתות חברתיות באינטרנט כמו "פייסבוק" או "טוויטר" היה תפקיד חשוב בהחלפת השלטון, כי מה שנכתב בהן, עודד (נתן מוטיבציה) את האזרחים לפעול לשינוי המציאות במדינה.
- הסבר את המושג ביקורת בלתי פורמלית.
- הסבר כיצד ביקורת בלתי פורמלית באה לידי ביטוי בקטע.

13. עקרונות הדמוקרטיה

- א. ציין והסבר עקרון דמוקרטי אחד.
- ב. הסבר את המושג התנגשות בין זכויות.
- ג. מגדל אייפל בצרפת הוא מגדל מפורסם ולכן תיירים מכל העולם באים לראות אותו. החברה המטפלת במגדל אייפל לאחרונה חסמה (סגרה) את אזור המגדל בלילות, וכך תיירים לא יכולים להגיע למגדל, לראות אותו ולהיכנס אליו. תיירים המבקרים בצרפת טוענים (אומרים) כי חסימה זו, המונעת מהם לראות את המגדל מקרוב, פוגעת בזכות שלהם. (מתוך בגרות קיץ תשע"ה שאלה 16)
- הסבר את הזכות חופש התנועה.
- הסבר כיצד הזכות לחופש התנועה באה לידי ביטוי בקטע.

14. רשויות השלטון

- א. ציין והסבר שני תפקידים של הכנסת.
- ב. הסבר מהי אחריות ממשלתית משותפת.
- ג. ביום הבחירות בישראל אדם עיוור (אדם שלא רואה) מגיע לקלפי עם מלווה (אדם שהולך איתו ועוזר לו), כשהוא נכנס אל מאחורי הפרגוד (וילון), עליו לומר למלווה שלו איזה פתק להכניס למעטפה. לאחרונה פנו עיוורים לחברי כנסת בבקשה שיפעלו להוסיף על פתקי ההצבעה כיתוב בכתב ברייל (כתב שעיוורים יכולים לקרוא) כדי שיוכלו לבחור לבד, בלי מלווה. (מתוך בגרות קיץ תשע"ה שאלה 17)
- הסבר את המושג בחירות חשאיות.
- הסבר כיצד לא מתקיימות היום בחירות חשאיות לעיוורים בישראל.

15. עקרונות הדמוקרטיה

- א. ציין שתי זכויות אדם הבאות לידי ביטוי בהכרזת העצמאות.
- ב. הסבר את עקרון הפרדת הרשויות והסבר מדוע חשוב שתהיה הפרדת רשויות במדינה דמוקרטית.
- ג. אישה עיוורת, שיש לה כלב נחייה (כלב שעוזר לעיוורים ללכת ברחוב), הגיעה למסעדה וביקשה לשבת בה. בעל המסעדה טען (אמר) שאסור להכניס בעלי חיים למקום, והציע לאישה לשבת ליד שולחן אחר, ליד הכניסה למסעדה. האישה אמרה שהצעה זו פוגעת בה ומעליבה אותה, ולכן החליטה לעזוב את המקום. (מתוך בגרות קיץ תשע"ו שאלה 17)
- הסבר את הזכות לכבוד.
- הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

16. בחירות

- א. ציין והסבר שני תנאים הכרחיים לקיום בחירות.
- ב. הסבר מהו משטר פרלמנטרי ואיך הוא בא לידי ביטוי במדינת ישראל.
- ג. בבחירות לנשיא צרפת היו חמישה מועמדים מרכזיים. בסוף יום הבחירות ראו כי אין מועמד שזכה במספר הקולות הדרוש כדי לנצח בהן. שיטת הבחירות בצרפת מחייבת כי המנצח בבחירות יקבל יותר ממחצית הקולות, אם אין מועמד שקבל יותר ממחצית הקולות יהיה סיבוב בחירות נוסף ובו יתמודדו שני המועמדים שקיבלו את מספר הקולות הגבוה ביותר. רק בסוף הסיבוב השני יודיעו מי המועמד שזכה, ויהיה נשיא צרפת. (מתוך מבחן מפמ"ר)

- הסבר את עקרון הכרעת הרוב.

- הסבר כיצד עקרון הכרעת הרוב בא לידי ביטוי בקטע.

17. זכויות האדם והאזרח

- א. הסבר הבדל אחד בין זכויות אדם וזכויות אזרח.
- ב. הסבר מדוע עקרון הגבלת השלטון חשוב לשמירה על זכויות האדם.
- ג. בבדיקה שערך משרד הבריאות במי השתיה, התגלה כי חסרים במים מינרלים רבים החשובים לגוף האדם כמו: מגנזיום. אדם שחסרים לו מינרלים אלה יכול להיות חולה במחלת לב ובמחלות נוספות אחרות.

- הסבר את הזכות לחיים ובטחון.

- הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

18. עקרונות הדמוקרטיה

- א. הסבר מהו עקרון הפלורליזם.
- ב. הסבר מה הן זכויות האזרח.
- ג. זמר מפורסם כתב שיר על השלטון במדינת ישראל. בשיר הוא כתב שהמדינה לא דואגת לאזרחים שלה. הוא כתב שיש הרבה ילדים עניים בישראל, שבבתי החולים אין מקום לכל החולים, הכבישים לא מספיק בטוחים ושחירות תחנות רכבת במדינה.

- הסבר את המושג ביקורת בלתי פורמלית.

- הסבר כיצד סוג ביקורת זה בא לידי ביטוי בקטע.

19. מדינה יהודית וזכויות האדם

- א. ציין והסבר שני חוקים המבטאים את האופי היהודי של מדינת ישראל.
- ב. הסבר את המושגים : זהות, זהות דתית.
- ג. עיתונאי כתב בעיתון על ארץ ישראל. הוא כתב שבארץ ישראל יש אנשים שאוהבים לעזור אחד לשני, שיש חינוך טוב לילדים בבתי הספר, שהמדינה עוזרת ליהודים מכל העולם לעלות לארץ ישראל ושכיף לגור פה.
- הסבר את הזכות לחופש הביטוי.
- הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

20. עקרונות הדמוקרטיה והמיעוטים בישראל

- א. הסבר שלושה מאפיינים של הערבים במדינת ישראל.
- ב. הסבר מהו עקרון הכרעת הרוב ומה חשיבותו במדינה דמוקרטית.
- ג. מדינת ישראל בונה בתי כנסת, מסגדים וכנסיות כדי שלכל הדתות- יהודים, מוסלמים ונוצרים יהיו בתי תפילה בהם יוכלו לקיים את המנהגים שלהם ולהתפלל.
- הסבר את הזכות לחופש דת.
- הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

21. רשויות השלטון

- א. הסבר מהו תפקידו של בג"ץ.
- ב. הסבר את המושג מליאה.
- ג. לאחרונה נמצא כי בבתי אבות (בתים בהם גרים אנשים מבוגרים) המטפלים מתנהגים באלימות כלפי הקשישים (אנשים מבוגרים, זקנים). משרד הבריאות אחראי על בתי האבות במדינת ישראל. בבדיקה שנעשתה גילו שמשרד הבריאות לא בודק את הנעשה בבתי האבות. שר הבריאות צריך לקחת אחריות על מה שקורה בבתי האבות ולטפל בנושא.
- הסבר את המושג אחריות מיניסטריאלית.
- הסבר כיצד מושג זה בא לידי ביטוי בקטע.